

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA MANAGEMENTU

Využitelnost zoologických zahrad v České republice

Efficiency of zoological gardens in the Czech Republic

Student:
Vedoucí bakalářské práce:

Tereza Navláčilová
doc. Ing. Václav Lednický, CSc.

Ostrava 2011

Zadání bakalářské práce

Student:

Studijní program:

Studijní obor:

Téma:

.....

1. Úvod

2.

3.

4.

5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Přílohy

Odborná literatura:

Vedoucí bakalářské práce:

Datum zadání: 26. listopadu 2010

Datum odevzdání: 11. května 2011

vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Využitelnost zoologických zahrad v České republice* vypracovala samostatně pod vedením doc. Ing. Václava Lednického, CSc. a uvedla v ní všechny použité literární a jiné odborné zdroje.

Ve Uherském Hradišti dne 11.5.2011

.....
vlastnoruční podpis autora

OBSAH

1	ÚVOD	7
2	METODIKA ZPRACOVÁNÍ A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	8
3	TEORETICKÉ POZNATKY	9
3.1	VYMEZENÍ CESTOVNÍHO RUCHU	9
3.2	SYSTÉM CESTOVNÍHO RUCHU	9
3.2.1	Subjekt cestovního ruchu	9
3.2.2	Objekt cestovního ruchu	10
3.3	TYPOLÓGIE CESTOVNÍHO RUCHU	10
3.4	TURISTICKÁ DESTINACE	11
3.4.1	Destinační marketing	11
3.4.2	Destinační management	12
3.5	SOUVISLOSTI CESTOVNÍHO RUCHU A ZOOLOGICKÝCH ZAHRAD	13
4	ZOOLOGICKÉ ZAHRADY	14
4.1	HISTORIE VZTAHU ČLOVĚKA A ZVÍŘAT	14
4.1.1	Zvířata jako náboženský symbol	14
4.1.2	Období domestikace	14
4.1.3	Počátky zvířecích parků	15
4.1.4	Chov zvířat v období středověku a renesance	15
4.2	DNEŠNÍ PODOBA ZOOLOGICKÝCH ZAHRAD	16
4.3	ZOOLOGICKÉ ZAHRADY A JEJICH POSLÁNÍ	17
4.3.1	Vymezení pojmu zoologická zahrada	17
4.3.2	Rozdělení zoologických zahrad	18
4.4	CHOVATELSTVÍ V ZOOLOGICKÝCH ZAHRADÁCH	20
4.4.1	Odborná práce v ZOO	20
4.4.2	Globální síť zoologických zahrad	20
5	ZOOLOGICKÉ ZAHRADY V ČR A SR	23
5.1	UNIE ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH ZOOLOGICKÝCH ZAHRAD	23
5.1.1	Zoologické zahrady Slovenska	23
5.1.2	Zoologické zahrady České republiky	24
6	ZOO LEŠNÁ ZLÍN	30
6.1	HISTORIE A VÝVOJ ZOOLOGICKÉ ZAHRADY	30
6.1.1	Počátky chovu zvířat na Lešné	30
6.1.2	Vědecké poslání a přírodopisné muzeum	30
6.1.3	Počátky chovu exotických zvířat	31
6.1.4	Situace lešenského areálu za 2.světové války	31
6.1.5	Vývoj zoo do současnosti	31
6.2	SOUČASNÁ PODOBA ZOO	32
6.3	ZÁMEK LEŠNÁ	34
6.3.1	Historie zámku Lešná	34
6.3.2	Historický anglický park	34

6.4	SLUŽBY VEŘEJNOSTI	35
6.4.1	Restaurace a stravování	35
6.4.2	Vyžití pro děti	36
6.4.3	Suvenýry	37
6.4.4	Komentované krmení	37
6.5	VZDĚLÁVÁNÍ VEŘEJNOSTI	38
6.5.1	Programy u expozic zvířat	38
6.5.1.1	Programy pro I. stupeň – pro nejmenší	38
6.5.1.2	Programy pro II. stupeň – pro zvědavé	38
6.5.2	Programy ve vzdělávacím středisku Tyrol	39
6.5.2.1	„Výuka trochu jinak“	39
6.5.3	Pracovní listy	39
6.5.4	Pracovní listy pro pedagogy	39
7	VYUŽITELNÝ POTENCIÁL ZOO LEŠNÁ PRO BUDOUCÍ ROZVOJ	40
7.1	EKONOMICKÝ VÝVOJ ZOOLOGICKÉ ZAHRADY	40
7.1.1	Ekonomické ukazatele	40
7.1.2	Sponzoring zvířat	40
7.2	ATRAKTIVITY ZOO A BLÍZKÉHO OKOLÍ	41
7.2.1	Plánované expozice	41
7.2.2	Akce v ZOO	42
7.2.3	Možnosti výletů po okolí	42
8	VYHODNOCENÍ PRŮZKUMU	44
9	ZÁVĚR	48
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49
	SEZNAM ZKRATEK	51
	SEZNAM OBRÁZKŮ	52
	SEZNAM TABULEK	53
	SEZNAM GRAFŮ	54
	PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	55
	SEZNAM PŘÍLOH	56

1 ÚVOD

Cestovní ruch je neustále se rozvíjející odvětví, které má čím dál větší nejen ekonomický, ale i společenský význam.

Poznávání nových míst, kultur, tradic, nejrozumnějších mentalit a přírodního bohatství, to vše je pro člověka velmi obohacující a přispívá to jeho celkovému rozvoji.

S rozvojem lidské společnosti, cestovního ruchu a průmyslu úzce souvisí i rostoucí negativní vlivy, které mají za následek přetváření a drancování původního životního prostředí a ekosystémů. Díky tomuto také dochází k úbytkům vzácných živočišných druhů a světové flóry.

Jako téma mé bakalářské práce jsem si vybrala zpracování problematiky zoologických zahrad ve světě i u nás. Jsou to právě zoologické zahrady, které poskytují útočiště vzácným a mnohdy ohroženým druhům zvířat, kteří by v současných podmínkách většinou neměli šanci ve volné přírodě přežít.

V teoretické části mé práce jsem chtěla definovat základní problematiku cestovního ruchu a jeho propojení právě se zoologickými zahradami. Snažila jsem se objasnit historické souvislosti postavení a vnímání zvířat ve společnosti, vznik zoologických zahrad, mezinárodní spolupráci a otázku ochrany přírody.

V další části mé bakalářské práce jsem se soustředila na situaci a postavení zoologických zahrad v České republice a vybrala jsem si jednu zoo, které jsem se konkrétně a blíže věnovala – ZOO Lešná Zlín. Mým hlavním cílem bylo představit tuto zoologickou zahradu jako atraktivní turistický cíl, seznámit se s její historií a budoucími plány a ambicemi.

Jako dílčí cíl mé práce jsem si zvolila průzkum, který má ukázat vnímání této zoologické zahrady samotnými návštěvníky a také to, jak jsou spokojeni s poskytovanými službami.

Při zpracovávání mé práce jsem využila dostupnou odbornou literaturu a v rámci výzkumu jsem provedla dotazníkové šetření.

2 METODIKA ZPRACOVÁNÍ A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Téma *Využitelnost zoologických zahrad v České republice* je poměrně obsáhlé.

Základem pro vypracování mé bakalářské práce byla všeobecná orientace ve zvoleném tématu. Především bylo zapotřebí uvědomit si historické a globální souvislosti, což zahrnovalo využití všech dostupných zdrojů a informací, které jsem se snažila využít maximálním způsobem.

Při získávání informací jsem použila různé prameny:

- Odborné publikace cestovního ruchu
- Publikace specializované na problematiku zoologických zahrad
- Brožury, prospekty
- Internetové zdroje

Hlavním cílem mé práce bylo poskytnutí informací o souvislostech, týkajících se situace zoologických zahrad, a to jak ve světě, tak i v České republice.

Jako dílčí cíl mé práce jsem si zvolila průzkum, týkající se spokojenosti návštěvníků ZOO Lešná a přidat doporučení pro budoucí rozvoj této zoologické zahrady.

Při tomto výzkumu jsem jako metodu zvolila dotazníkového šetření, kterým prošlo celkem 100 respondentů z řad návštěvníků ZOO Lešná Zlín.

3 TEORETICKÉ POZNATKY

3.1 Vymezení cestovního ruchu

V publikaci „Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy“ od Marie Heskové je pojem **cestovní ruch** vykládán takto:

„Cestovní ruch je významný společensko-ekonomický fenomén jak z pohledu jednotlivce, tak i společnosti. Každoročně představuje největší pohyb lidské populace za rekreací, poznáváním a naplněním vlastních snů z příjemné dovolené. Je součástí spotřeby a způsobu života obyvatel zejména ekonomicky vyspělých zemí. Ve světovém měřítku patří vedle obchodu s ropou a automobilovým průmyslem ke třem největším exportním odvětvím.“ [8]^{str.9}

V mezinárodním cestovním ruchu představuje cestovní ruch jednu z nejsilnějších ekonomických aktivit. Jedná se o souhrn obchodu, historie, přírody, tradic a přetváření kultury pro svou vlastní potřebu.

3.2 Systém cestovního ruchu

Cestovní ruch (dále CR) je otevřený a dynamický systém, který je tvořen dvěma podsystémy:

- Subjekt cestovního ruchu
- Objekt cestovního ruchu

3.2.1 Subjekt cestovního ruchu

Jedná se o účastníka cestovního ruchu. Ten uspokojuje své potřeby spotřebou statků cestovního ruchu v době cestování a pohybu mimo místo trvalého bydliště a to ve volném čase. Rozlišujeme 3 kategorie:

- *návštěvník (visitor)* – v domácím CR cestuje na jiné místo v zemi trvalého bydliště na dobu kratší než 6 měsíců, v zahraničním CR cestuje do jiné země na dobu nepřesahující dobu jednoho roku (hlavní účel cesty je v obou případech jiný než výkon výdělečné činnosti)
- *turista (tourist)* – účast turisty na cestovním ruchu je spojen především s minimálně jedním přenocováním, rozlišujeme turistu na dovolené a krátkodobě pobývajícího turistu
- *výletník (excursionist)*

3.2.2 Objekt cestovního ruchu

Jedná se o všechno, co se může stát cílem změny místa pobytu účastníka cestovního ruchu (kultura, příroda, hospodářství,..). Objekt CR je tvořen cílovým místem, podniky a institucemi cestovního ruchu.

Z hlediska funkcí se rozlišují:

- městská střediska cestovního ruchu
- lázeňská místa
- rekreační střediska a obce
- chatové oblasti

Systém cestovního ruchu je ovlivňován mnoha vnějším vlivy:

- ekonomické prostředí
- politické prostředí
- sociální prostředí
- technicko-technologické prostředí
- ekologické prostředí [8]

3.3 Typologie cestovního ruchu

V rámci typologie cestovního ruchu rozlišujeme druhy CR a formy CR.

Druhy cestovního ruchu

Kritériem je zde motivace účastníků (proč cestují a přechodně pobývají na cizím místě). Vystihují charakter trávení času ze strany účastníka. [8]

- rekreační cestovní ruch (příměstská rekreace, chataření, lázeňský CR,..)
- kulturně-poznávací cestovní ruch (náboženský CR,..)
- společensky orientovaný cestovní ruch
- sportovní cestovní ruch
- ekonomicky orientovaný cestovní ruch (kongresový CR, incentivní CR,..)
- specificky orientovaný cestovní ruch (nákupní CR, vojenský CR,..) [7]

Formy cestovního ruchu

Základem pro posuzování jsou zde různé příčiny, které cestovní ruch ovlivňují a důsledky, které přináší.

- dle místa realizace (vnitřní a vnější CR)
- dle původu účastníků (domácí a zahraniční CR)
- dle vztahu místa realizace a platební bilance účastníků (domácí, vnitrostátní, národní, zahraniční, mezinárodní CR)
- dle počtu účastníků (individuální, kolektivní, masový CR)
- dle délky trvání (krátkodobý, dlouhodobý CR)
- dle způsobu zabezpečení průběhu (organizovaný, neorganizovaný CR)
- dle způsobu financování (volný, vázaný CR) [7]

3.4 Turistická destinace

Podle Palatkové je turistická destinace definována takto:

„Destinace je představována svazkem různých služeb koncentrovaných v určitém místě nebo oblasti, které jsou poskytovány v návaznosti na potenciál cestovního ruchu (atraktivitu) místa nebo oblasti. Atraktivita destinace tak představují podstatu destinace a hlavní motivační stimul návštěvnosti destinace.“ [11] str.16

3.4.1 Destinační marketing

Marketing je definován jako řízený souhrn cílených aktivit vyvažujících cíle destinace s potřebami klientů.

Destinační marketing stojí obecně na pěti pilířích:

- filozofie orientace na zákazníka
- analytické postupy a koncepty nutné k rozvíjení filozofie
- technika sběru dat
- plánovací funkce a okruh strategických rozhodnutí
- organizační struktura nutná pro realizaci plánu [1] [11]

3.4.2 Destinační management

Definice podle Bartla a Schmidta ([11] str. 46): „*Strategie a cesta pro silné regiony, které mají odvahu ke koncentraci sil pro společný rozvoj, organizaci a aktivní prodej svých klíčových konkurenčních výhod. Touto cestou vznikají destinace, které nabízejí klientovi perfektně zorganizovaný řetězec služeb odpovídající jeho volbě a zahrnující informace a pohodlnou rezervaci, bezchybný průběh pobytu a návrat domů*“.

Management lze nejobecněji definovat jako souhrn všech činností, které je třeba udělat, aby byla zabezpečena funkce organizace. Pojem *management* byl v minulosti spojován především s podnikatelskými subjekty, v současné době se však rozšiřuje i do neziskové sféry.

Významnou aktivitou manažerů je rozhodování, které zásadním způsobem ovlivňuje efektivnost fungování a budoucí prosperitu organizací. S rozhodováním úzce souvisí plánování, kontrola, organizování a řízení lidských zdrojů.

Rozhodovací proces zahrnuje několik etap:

- identifikace rozhodovacího problému
- analýza a formulace problému
- tvorba variant rozhodování
- stanovení kritérií hodnocení
- určení důsledků variant
- hodnocení a výběr varianty určené k realizaci
- realizace zvolené varianty
- kontrola výsledků [13]

3.5 Souvislosti cestovního ruchu a zoologických zahrad

Cestovní ruch má své kořeny už v daleké historii. Cestovalo se za obchodem, vzděláním či za náboženstvím, v rámci objevitelských cest či vojenských výprav. V dřívějších dobách však tyto cesty byly výsadou pouze bohatších společenských vrstev.

Až ve druhé polovině 19. století se začala formovat moderní podoba cestovního ruchu a to v souvislosti s rozmachem průmyslu a celosvětovým hospodářským růstem.

Thomas Cook rozpoznal, že životní úroveň a fond volného času obyvatelstva neustále roste a proto založil první cestovní kancelář na světě a začal komerční cestou vytvářet předpoklady ke vzniku a rozvoji trhu cestovního ruchu.

Rozvoj CR je podmíněn především existencí vhodného potenciálu s výrazným teritoriálním aspektem a je vázán na krajinný systém. Cestovní ruch hraje důležitou roli v rozvoji většiny světových či evropských regionů i krajů v České republice. K rozvoji přispívá infrastruktura vybudovaná pro účely CR, jsou vytvářeny a udržovány pracovní příležitosti a to i v oblastech, kde z nějakého důvodu dochází k úpadku průmyslu či venkova. Cestovní ruch může být v centru pozornosti veřejné správy, která se často stává součástí strategie ekonomického rozvoje regionu.

Cestovní ruch zvláště v posledních desetiletích prožívá masivní rozmach. Tento mladý obor však nemusí být vždy pouze přínosný. Ano, samozřejmě přináší zážitky, pocity uspokojení z poznávání či například již zmíněné vytváření spousty nových pracovních pozic v cílových destinacích.

Nese sebou však i spoustu negativních vlivů, jako například ohrožení specifických lokálních kultur či ohrožování přírodního bohatství, zahrnující mimo jiné flóru a faunu. [7]

Neustálé zásahy do přirozeného prostředí zvířat mohou být bezpochyby příčinou ubývání některých živočišných druhů. Naštěstí však existují ve světě instituce, které se zabývají mimo jiné ochranou a zachováním těchto druhů. Jedná se o zoologické zahrady.

4 ZOOLOGICKÉ ZAHRADY

4.1 Historie vztahu člověka a zvířat

4.1.1 Zvířata jako náboženský symbol

Vzájemné vztahy mezi lidmi a zvířaty mají velmi dávnou historii. Tento vztah byl utvářen především řadou biologických zvláštností a potřeb jednoho živočišného druhu k druhu jinému. [10]

V období starší doby kamenné (paleolitu) určovaly vztah mezi člověkem a zvířetem nejstarší principy přežití a vytvořil se tedy vztah LOVEC - KOŘIST. Zpočátku existence měla zvířata jakousi nadvládu na Zemi, byla silná a obávaná a často byla uctívána jako božstva. Postupem času se tedy zvířata lovila nejen pro obživu, ale též pro pocit uspokojení z přemožení takto silného jedince a s nadějí, že se jeho síla a jiné dokonalé vlastnosti přenesou na člověka, jako přemožitele.

O tom, že zvířata byla předmětem kultovních a náboženských představ, vypovídají i jeskynní komplexy, které podle nalezených kreseb (známé skalní kresby z Altamiry či Lascaux) například sloužily k mytickým a primitivním náboženským obřadům. Takové rituály byly prováděny už před 73 tisíci lety, podle výzkumu v jeskyni Blombos nedaleko Kapského města. Zvířata představovala bohy a nadpozemské bytosti. V Japonsku byli takto uctíváni medvědi, lišky a veverky, v Argentině lenochodi či např. krokodýli v Egyptě.

4.1.2 Období domestikace

Koncem paleolitu (před 15 – 20 tisíci lety) se objevují první náznaky domestikace, což je postupné, cílevědomé přetváření divoce žijících druhů organismů v druhy vhodné k chovu.

V této době začal člověk myslet „ekonomicky“ a vztah člověka a zvířete se změnil na CHOVATEL (vlastník) – UŽITEČNÉ (potřebné) ZVÍŘE. Jedním z prvních domestikovaných zvířat byl vlk, ovce, skot a koně. Neužitková zvířata jako medvěd, jeleni, antilopy či ptactvo, byla ochočována spíše jen pro zábavu a lov.

I domestikovaná zvířata se však stále stávala jakýmsi kultovním symbolem a byla zasvěcována různým božstvům. Jedním ze zvířat, k jehož domestikaci vedly přímo kultovní důvody, byla kočka. Za zabití kočky se stíhalo tvrdými tresty. Také např. vznikl „núbijský kult“ zdomácnělé ovce z Egypta či izraelská symbolika ovcí jako obětních zvířat. [9]

Zvláštní posvátný význam měli též vepři a to zejména u Keltů či Římanů (podle egyptských představ se do vepřů vtělovaly duše zlých lidí a u národů Přední Asie je vepř považován za „nečisté zvíře“ a požívání vepřového masa je dodnes zakázáno). Mezi zdomácnělými zvířaty měli vždy silné postavení koně. Jedny z nejstarších historických pramenů o záměrném chovu zvířat v zajetí pochází z Číny, z doby dynastie Chan (asi před 2200 lety). Právě Číňané se především věnovali chovu ušlechtilých koní, u kterých věřili, „že mohou císaře odnést na nebesa“.

Postupem času došlo k domestikaci sobů, velbloudů, lam i různého ptactva jako jsou holubi, kohouti, perličky, husy, kachny či pávi. Z nejmohutnějších zvířat dnešní doby prošli domestikací především indický a africký slon, přičemž využití těchto zvířat bylo pro válečné a pracovní účely. Naopak nejmenší zdomácnělý živočich je bourec morušový, který má pro člověka ekonomický a obchodní význam díky produkci přírodního hedvábí. [9]

4.1.3 Počátky zvířecích parků

Snaha o držení divokých zvířat pro užitek či potěšení vznikala po dosáhnutí vysokého stupně rozvoje člověka a vyspělosti jeho kultury. Jeden z prvních pokusů vytvořit zahradu se zvířaty byl v Egyptě, kde královna Hatšepsut (1504 – 1458 př.n.l.) založila v Thébách „Ammonovu zahradu“ zasvěcenou bohu slunce. Sem bylo přivezeno velké množství exotických zvířat (především žirafy a sloni). Kolem roku 1150 př.n.l. byla v čínské provincii Henan vybudována „Zahrada moudrosti“ o velikosti 400 ha, v níž byla chována jelenovitá zvěř, ptáci, želvy a ryby.

Ke studijním účelům byly zvěřince použity až za Alexandra Makedonského, který údajně pověřil Aristotela lovem, chovem a zoologickým bádáním. Vyhraněný vztah k divokým zvířatům měli zejména Římané. Římští císaři lovíli zvířata pro své gladiátorské hry, krvavé zápasy v amfiteátrech a krotitelské účely. Chov divokých zvířat se stal módní záležitostí. [9]

4.1.4 Chov zvířat v období středověku a renesance

V době středověku a renesance byly v Evropě módní tzv. zvěřince, vybudované na zatravněných plochách a opevněných středověkých měst, hradů a klášterů. Byla chována tzv. erbovní zvířata a to v hradních a městských příkopech jako živoucí znak (tato tradice se udržela např. v Bernu, kde jsou dodnes chováni medvědi v městských medvědincích). [10]

Během celého středověku téměř až do novověku bohužel pokračovala i tradice římských cirků, kde docházelo k trápení zvířat, což bylo bráno jako běžná zábava především na královských dvorech (např. anglický král Jakub I. pořádal zvířecí zápasy v londýnském Toweru). V 16. a 17. století se v Evropě opět začala probouzet touha po poznávání přírody. Panovníci začali ve velké míře budovat parky se zvířaty a také získávat a vyměňovat exotická zvířata s dalšími knížaty a vládci. Už v roce 1552 byl císařem Maxmiliánem II. založen zvěřinec u Vídně, který se v r.1752 stal nejstarší zoologickou zahradou na světě – Schönbrunn u Vídně. Velký rozmach byl zaznamenán též v Rusku v 16.století, kdy byli na carském dvoře chováni lvi, sloni a ptáci (především sokoli).

4.2 Dnešní podoba zoologických zahrad

Náznak dnešní podoby zoologických zahrad se objevil v 17.- 18. Století. Jak už bylo zmíněno, nejstarší zoologická zahrada byla založena v Schönbrunnu u Vídně (r.1752). Tato zahrada znamenala velký pokrok v dějinách chovu zvířat. Původní část se zachovala dodnes. Tvoří ji malý pavilon, odkud je možné vidět všechny výběhy, které jsou postaveny vějířovitě kolem a v posledních letech zde na svahových oblastech vznikly další zajímavé pavilony a výběhy - toto schéma bylo inspirací pro mnoho tehdejších menažérií (zvěřinců) v Evropě.

Koncem 18.století vznikla zoologická zahrada v Paříži. Po francouzské revoluci se menažerie staly objektem odborných výzkumů a vzdělávání veřejnosti. V r. 1792 byl do prostoru původní botanické zahrady *Jardin des Plantes* převezen zvěřinec Ludvíka XVI. a tak vznikla další zoologická zahrada v Evropě. Další významná zoo vzniká v r. 1828 a to v londýnském *Regent's Parku*. Tato zoologická zahrada se stala velmi slavnou, protože Velká Británie měla v té době velké množství kolonií, ze kterých mohla pro ZOO získat obrovské množství nejružnějších druhů zvířat a tím se zoologická zahrada stala velmi atraktivní.

Do konce 19.století postupně vznikaly zoologické zahrady téměř ve všech hlavních a velkých městech Evropy, Ameriky, Austrálie a Japonska. Dne 28.9.1931 byla uvedena do provozu vůbec jedna z nejmladších zoologických zahrad v Evropě a to v našem hlavním městě Praze. [10]

„Zoologické zahrady jsou dnes většinou moderní, kulturní a přírodovědná zařízení s možnostmi účinného výchovného působení nejen v oblasti racionálního poznávání přírody a jejich zákonitostí, ale i v oblasti estetického a morálního ovlivnění návštěvníků k ochraně zvířat.“ [9]

4.3 Zoologické zahrady a jejich poslání

„Celých věků plných lásky bude zapotřebí k tomu, abychom splatili i zvířatům služby, které nám poskytují.“ (Christian Morgenstern)

Podle deklarace z Ria, vydané v rámci konference OSN o biosféře v článku I. z r. 1992 se uvádí, že: *„lidské společenství musí mít v centru svého zájmu udržitelný rozvoj. Ten zahrnuje zdravý a produktivní život v harmonii s přírodou“*. [9]^{str.5}

4.3.1 Vymezení pojmu zoologická zahrada

Zoologická zahrada (dále jen ZOO) je vědecké a osvětové zařízení určené k chovu ohrožených druhů zvířat v zajetí, pokud možno v podmínkách co nejblíže přirozenému prostředí těchto druhů. Podle publikace Ivo Kliky je zoologická zahrada definována takto:

Je místem rekreace, výzkumu, místem pro prezentaci přírody a jejích ekologických vztahů a také jejího poznání. ZOO jsou místy pro chov dílčích ohrožených druhů naší planety či partnery spolupracujícími s jinými přírodovědnými organizacemi. [9]

Okolní svět se neustále mění a člověk svým působením poškodil nebo úplně zničil velké množství unikátních přírodních ekosystémů. Tyto ekosystémy sloužily jako domov pro mnoho druhů zvířat, jejichž hlavním útočištěm se čím dál častěji stávají právě zoologické zahrady. Mezi nejdůležitější poslání moderních zoologických zahrad patří záchrana ohrožených druhů a vytváření záložních chovných skupin. Zoologické zahrady tedy představují jakousi banku schraňující poslední zbytky genetického bohatství kdysi hojných živočišných druhů.

Původním cílem zoologických zahrad bylo pobavení obecnstva a vystavování co největšího množství exotických zvířat. Ta však byla často umisťována do zcela nevhodných podmínek, ať už se jednalo o zamřížované klece nebo výběhy bez možnosti dostatečného pohybu.

Revoluci v této oblasti provedl zakladatel zoologické zahrady v Hamburku-Stellingen, pan Carl Hagenbeck. Ten při výstavbě zahrady využíval tzv. panorámata, tedy volné výběhy hrazené příkopy, kde choval zvířata v přirozených skupinách a ze stejné oblasti. Toto se skutečně stalo revolučním a mnoho dalších zoologických zahrad se tímto inspiroje. [6]

Stále častěji tedy vznikají vícedruhové expozice, které dávají návštěvníkům představu o přirozeném prostředí daných druhů, umožňují užší kontakt návštěvníků se zvířaty a samotným zvířatům zajišťují maximální míru komfortu.

Přechovávání a záchrana ohrožených druhů však není jediným posláním zoologických zahrad. Kromě ochrany ohroženého genofundu zvířat je zde také snaha pomoci vědeckému poznání, vzdělávání zaměstnanců i široké veřejnosti a vytvoření dostatečné chovné základny pro případ vyhynutí druhů ve volné přírodě. [10]

Pro vědecké zkoumání je zoologická zahrada ideálním studijním objektem. Určité životní projevy živočichů jsou ve volné přírodě jen těžko zpozorovatelné, někdy je přímo nemožné je prozkoumat. ZOO poskytují odborníkům ideální prostor pro pozorování a tudíž je jednodušší porozumět životním zvykům ohrožených zvířat. Tyto získané poznatky jsou poté využívány k jejich úspěšným odchovům.

Výchovná činnost je v současné době také velice důležitá a na základě možnosti jednotlivých zoologických zahrad má mnoho různých forem. Jedná se o zájmové kroužky a přednášky pro děti, komentované krmení, informační systémy v areálech a mezinárodní výstavy a kampaně, upozorňující na problematiku ochrany přírody. [6]

4.3.2 Rozdělení zoologických zahrad

Podle § 2 odst. 1 zákona č. 162/2003 Sb., o zoologických zahradách je *zoologická zahrada trvalé zařízení, v němž jsou chováni a po dobu nejméně 7 dnů v kalendářním roce vystavováni pro veřejnost volně žijící živočichové, popřípadě též zvířata domácí.* [21]

Posláním zoologických zahrad je, v souladu s právem Evropských společenství, přispět k zachování biologické rozmanitosti volně žijících živočichů jejich chovem v lidské péči, se zvláštním zřetelem na záchranu ohrožených druhů, jakož i výchova veřejnosti k ochraně přírody.

Moderní zoologická zahrada poskytuje ve své podstatě návštěvníkům možnost odpočinku, zábavy a pomáhá v nich vzbudit pozitivní vztah a úctu k přírodě a vykřesat v nich myšlenky na to, jak její krásy chránit.

Rozdělení zoologických zahrad:

Zookoutky - menší prostory, kde jsou většinou chovány domácí zvířata, místní fauna nebo méně náročné druhy zvířat. Postupně se mohou vypracovat a lze je pak zařadit mezi klasické zoologické zahrady. Často jsou zřizovány u nějaké další atrakce.

Zoologické zahrady - prostory větší velikosti, chovají více druhů zvířat. Mnohdy se specializují na určité konkrétní druhy. Rozlišujeme částečně specializované zahrady (zoo chová klasický sortiment zvířat a v rámci toho se specializuje na určitou skupinu) a vysoce specializované zahrady (soustředí se jen na určitou vyhraněnou skupinu zvířat a kromě nich jiná nechovají nebo jen ve velice omezené míře).

Safari a zooparky - se liší od klasických zahrad jen velikostí a prostorností. Zvířata se chovají v obrovských výbězích ve společenstvech a můžeme je pozorovat téměř jako v přírodě. Klasická safari se projíždějí automobilem nebo jiným dopravním prostředkem.

Akvária a delfinária se zabývají chovem vodních živočichů. Velká akvária jsou v mnoha evropských městech. Delfinária se většinou, na rozdíl od předchozích zařízení, nesoustřeďují na rozmnožování živočichů, ale hlavní činností je drezura a provozování zábavního programu.

Komerční zařízení se budují jako výdělečné zábavní podniky. Jejich chovatelské zaměření tomu odpovídá. Chovají většinou méně vzácné a snáze chovatelné druhy zvířat. Součástí programu bývají drezury a různá vystoupení se zvířaty. Chov a rozmnožování zvířat má většinou až druhořadý význam. [10]

Podle zákona o ZOO se za zoologickou zahradu nepovažují:

- a) cirkusy a podobná zařízení zaměřená na předvádění drezury zvířat*
- b) obchody se zvířaty provozované podle zvláštních právních předpisů*
- c) akvária a terária, jsou-li součástí zařízení, jehož hlavní činností není vystavování volně žijících živočichů pro veřejnost*
- d) zařízení pro chov a držení živočichů, která slouží ke zvláštním účelům, zejména záchranné stanice, záchranná centra, zařízení pro chov zvěře a farmové chovy*
- e) zařízení pro chov a držení volně žijících živočichů, které chová méně než 20 druhů, přičemž tyto živočichy vystavuje veřejnosti bezplatně, a to především za účelem výchovy nebo poučení veřejnosti tím, že poskytuje informace o vystavených druzích, jejich přírodních stanovištích a úloze v ekosystémech.* [22]

4.4 Chovatelství v zoologických zahradách

4.4.1 Odborná práce v ZOO

Od 60. do 80.let minulého století nastala velká změna v pohlížení na chovatelskou činnost a to především z hlediska veterinární prevence, designu expozic a celkové starosti o zvířata. K tomu přispěly především poznatky z dlouhodobé chovatelské praxe a *etologie* => => zoologické psychologie (základy etologie položeny díky dr. Heini Hedigerovi, řediteli ZOO v Zürichu, který už v r. 1950 kromě zábavního charakteru ocenil i vědecký přínos zoologických zahrad).

Nejdůležitějším oborem pro práci v ZOO je samozřejmě *zoologie*, přičemž základem zoologického výzkumu je získávání základních biologických dat, které odhalují mnoho poznatků o životě jednotlivých druhů, o pravděpodobnosti zachování těchto druhů a jejich rozmnožování.

Pro odbornou práci se zvířaty v ZOO je důležité mít přehled také o ekologických a sociálních zákonitostech, které mají velký vliv při aklimatizaci zvířat v zajetí. Mezi další základní znalosti potřebné k chovatelské činnosti patří přehled o potravinových nárocích jednotlivých druhů, veterinární a parazitologické prevenci.

Tyto poznatky mají velký vliv na vytvoření vhodnějších podmínek pro chov jednotlivých druhů zvířat. [9]

4.4.2 Globální síť zoologických zahrad

WAZA

Na celém světě je v současnosti téměř jeden tisíc zoologických zahrad a tvoří globální, celosvětové společenství. Toto společenství pracuje především pod záštitou organizace WAZA (*World Association of Zoos and Aquariums*), tedy *Světové asociace zoologických zahrad a akvárií*. WAZA má své kořeny v Mezinárodní unii ředitelů zoologických zahrad IUDZG (*International Union of Directors of Zoological Garden*, z roku 1935).

WAZA má v současnosti velké množství výkonných orgánů a spolupracuje s několika tisíci pracovníky (počítaje od biologů, přes veterináře, vzdělávacími pracovníky, právníky a další odborníky). [26]

S organizací WAZA spolupracuje na různých kontinentech velké množství mezinárodních a regionálních asociací, mimo jiné jsou to například tyto:

- V Evropě se jedná o organizaci EAZA
- Africké zoologické zahrady jsou sdruženy v organizaci se zkratkou PAZAAB
- USA a Kanada má pod záštitou organizace AZA
- Významné zoo Asie mimo Čínu sdružuje SEAZA
- Unie ZOO Velké Británie a Irska - FZGBI
- Unie českých a slovenských zoologických zahrad (UCSZ)

EAZA

Největší světovou asociací zoologických zahrad je již zmíněná EAZA, (*Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií - European Association of Zoos and Aquaria*), zahrnující evropské a některé východoevropské ZOO.

Vznikla v roce 1992, zajišťuje kooperaci mezi evropskými zoologickými zahradami a akvárii s cílem vzdělávání, výzkumu a ochrany přírody. V dnešní době má více než 300 členů ve 35 zemích. [24]

Zajišťuje pro evropské ZOO legislativní, etické a strategické normy, veterinární legislativu, chovatelské programy ohrožených druhů a koordinaci výměn zvířat mezi členskými ZOO. [9]

CITES

Zvířata v zoologických zahradách jsou chráněna mnoha zákony a vyhláškami.

Velmi rozšířená je *Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (CITES – Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)*, podepsána ve Washingtonu => proto též známa jako „Washingtonská konvence“.

CITES rozděluje zvířata do tří kategorií:

- I. – zvířata kriticky ohrožená
- II. – druhy, které nejsou bezprostředně ohroženy, ale z mnoha různých důvodů by se tak mohlo stát
- III. – druhy, které jsou zde zařazeny na žádost členského státu úmluvy

EEP

Existují i tzv. záchranné programy. V Evropě je rozšířený program *EEP* (*Evropský záchranný program – Europaisches Erhaltungszucht Programm*). Zvířata zahrnutá v tomto programu jsou nabízena k dalšímu chovu pomocí koordinátora, který vede tzv. chovnou knihu, ve které se zaznamenávají přírůstky a úbytky druhu. Vedením této knihy bývá pověřena zoo, která má s chováním daného druhu výrazné úspěchy a může tak řídit chov v celosvětovém měřítku. Podobnou funkci jako EEP mají též *ESB* (*Evropské chovné knihy – European Studbook Keepers*). [10]

IUCN

Mezinárodní organizací, zabývající se ochranou přírody, je též Světový svaz ochrany přírody (IUCN). Ta vydává tzv. Červenou knihu ohrožených živočichů, kde jsou zvířata zařazena do několika kategorií:

- *CR – kriticky ohrožený druh*
- *EN – ohrožený druh*
- *VU – vzácný, málopočetný druh vyskytující se na malém území*
- *LR – druh vyžadující pozornost, pro nedostatek informací jej není možné spolehlivě zařadit do některé z předešlých kategorií*
- *DD – druhy, u nichž je důvodné podezření z ohrožení, chybí však věrohodné údaje o stavech v přírodě* [10] str.21

Obr.1. Loga světových organizací sdružujících zoologické zahrady

Zdroj: <http://eaza.net>

<http://www.iucn.org>

<http://www.waza.org>

5 ZOOLOGICKÉ ZAHRADY V ČR A SR

5.1 Unie českých a slovenských zoologických zahrad

Unie českých a slovenských zoologických zahrad (dále jen UCSZ) je členem světových organizací WAZA, EAZA a IUCN. Členské zoo UCSZ vedle chovatelských a ochrannářských aktivit spolupracují také v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO).

Obr.2. Rozložení zoologických zahrad na území České a Slovenské republiky

Zdroj: <http://www.zoo.cz>

5.1.1 Zoologické zahrady Slovenska

ZOO Bojnice

- rozloha 42 hektarů
- nejstarší zoologická zahrada na Slovensku (otevřena v r.1955)
- pavilon opic, vivárium, pavilon slonů, expozice lemurů, velkých šelem a exotického ptactva, voliéra dravců a výběhy kopytníků

ZOO Spišská Nová Ves

- rozloha 8 hektarů
- nejmladší zoologická zahrada na Slovensku (otevřena v r. 1989)
- ubikace šelem, expozice kapybar, jezírko s vodními ptáky, výběhy kopytníků a běžců

Obr.3. ZOO Bojnice

Zdroj: <http://www.zoobojnice.sk/>

Obr. 4. Orientační plán ZOO Spišská Nová Ves

Zdroj: <http://www.spis.eu.sk/>

ZOO Košice

- rozloha 288 hektarů
- oficiálně otevřena r. 1986
- součástí zoo je „Botanický chodník“ – mnoho druhů evropské květeny
- minivivárium, exotarium, expozice lvů, výběh hrošíků liberijských, sudokopytníků a kopytníků, medvědů hnědých a primátů

ZOO Bratislava

- rozloha 96 hektarů
- oficiálně otevřena v r. 1960
- terarium, exotarium, pavilon kočkovitých šelem, expozice primátů, plameňáků růžových, výběh zeber a žiraf, ostrov nosálů červených, výběhy kopytníků a nosorožců tuponosých

5.1.2 Zoologické zahrady České republiky

ZOO Brno

- rozloha 65,5 hektaru
- oficiálně otevřena v r. 1953
- „Tygří skály“ (expozice tygrů sumaterských), replika srubu náčelníka indiánského kmene Haida, pavilony opic, pavilon exotických ptáků, tropické království (převážně tropičtí plazi), stálá akvarijní výstava, expozice Beringia (expozice představující obyvatele severských oblastí po obou stranách Beringova průlivu, expozice kopytníků, africké safari

Obr.5. ZOO Brno

Zdroj: <http://www.zoobrno.cz/>

ZOO Děčín

- rozloha 6 hektarů
- otevřena v roce 1949
- „Ptačí dům“ (biotopová expozice s tropickou flórou a ptactvem), Rajske ostrovy (expozice věnovaná tropickým ostrovům, přízemí věnováno životu pod mořskou hladinou), expozice Českosaského Švýcarska, výběh kočky rybářské, medvědů, expozice malých primátů [6]

ZOO Ústí nad Labem

- rozloha 26 hektarů
- brány parku otevřeny veřejnosti v roce 1914
- Bornejský pavilon (orangutani bornejští, veverky Prévostovy), exotarium, pavilon velkých šelem, pavilon slonů, pavilon Gepardí ráj, expozice lachtanů tmavých, bazén tuleňů, výběh babirus, aligátorů amerických, kolekce malých koček, opic, výběhy kopytníků, expozice rosomáků, papoušků

Obr.6. Zoopark Chomutov

Zdroj: <http://www.kudyznudy.cz/>

Podkrušnohorský zoopark Chomutov

- rozloha 112 hektarů (největší zařízení svého druhu u nás)
- zoopark otevřen v roce 1975
- noktuarium (pavilon nočních zvířat), terarium, výběh vlků, rosomáků, medvědů hnědých, velkých kopytníků, voliéry ptáků, Eurosafari

ZOO Liberec

- rozloha 13,3 hektaru
- oficiálně otevřeno v roce 1919 jako zvěřinec
- pavilon žiraf, slonů, tropický pavilon, pavilon opic, šelem, výběh takinů čínských, soví stezka, expozice plameňáků, lachtanů hřivnatých, tučňáků Humboldtových

ZOO Praha

- rozloha 60 hektarů
- veřejnosti otevřena v roce 1931 (v Troji)
- pavilon tučňáků, pavilon velkých savců a terarium, pavilon gaviálů, pavilon velkých želv, goril, kočkovitých šelem, „Africký dům“ (žirafy, zebry, pštrosi, antilopy, buvolci, surikaty, terarium), pavilon „Afrika zblízka“, „Indonéska džungle“ (nejmodernější pavilon pražské zoo), expozice lemurů kata, „Vodní světy a Opičí ostrovy“, průchozí voliéry a lanovky, voliéra dravců, pahorek gepardů, výběhy horských kopytníků, velkých koček, expozice jihoamerických savců, vyder severoamerických, expozice ledních medvědů [4] [6]

ZOO a botanická zahrada Plzeň

- rozloha 21 ha
- zoo v Plzni už od r.1926, od r.1963 přestěhována na své dnešní stanoviště
- pavilony Austrálie, Noční svět Afriky, pavilon tropů, skleník, Statek Luftnerka, Sonorská poušť (živočiškové suché oblasti jihozápadu USA), Africký dům, Madagarský pavilon, expozice Akva-tera, výběh tučňáků Humboldtových, lemuří ostrov, Africké napajedlo, voliéra dravých ptáků

ZOO Dvůr Králové

- rozloha 71 ha
- pro veřejnost otevřena v r. 1946
- pavilon šelem, vodní světy, ptačí svět, africká savana, pavilon lvíčků, hrošíků, primátů, surikat a lvů, výběhy kopytníků, průchozí voliéra ptáků, ostrov lemuru kata

Obr.7. ZOO Dvůr Králové

Zdroj: <http://www.kudyznudy.cz/>

Obr.8. ZOO a botanická zahrada Plzeň

Zdroj: <http://www.zooplzen.cz/>

ZOO Jihlava

- rozloha 9 ha
- v roce 1957 vznikl zookoutek, 1982 získání statusu „zoologická zahrada“
- pavilony šelem, Amazonský pavilon, exotarium, africká vesnice Matongo, ostrovy lemuru rudočelých, jihoamerický výběh, výběh rysů ostrovidů, komplex kočkovitých šelem, kolekce malých koček, bazény vyder malých

ZOO Ohrada

- rozloha 6 ha (na břehu Munického rybníka u zámku Hluboká nad Vltavou)
- původní zahrada otevřena v roce 1939
- noktuarium, vzdělávací centrum, expozice kočkodanů husarských, vyder říčních, akvária, výběhy vlků eurasijských, kopytníků, expozice vodních ptáků, malých šelem, voliéry sov

ZOO Ostrava

- rozloha 100 hektarů
- první pokusy o založení zoo v roce 1949, pro veřejnost otevřena v roce 1960
- pavilon šelem, primátů, papoušků, hrochů, nosorožců, slonů, vodních ptáků, africký pavilon, expozice plameňáků, výběhy jelenovitých kopytníků, lvů indických, expozice ptáků Tibetu a Číny, lemuří ostrovy

ZOO Olomouc

- rozloha 42,5 hektaru (na Svatém Kopečku)
- výstavba z roku 1952, veřejnosti otevřeno v roce 1958
- pavilon opic, pavilon žiraf a terárií, pavilon šelem a akvárií, jihoamerický pavilon, pavilon netopýrů, ptačí voliéra, expozice gepardů, expozice rysů ostrovidů, výběhy sobů, pižmoňů, kolekce malých šelem

Obr.9. ZOO Ostrava

Zdroj: <http://www.zoo-ostrava.cz/>

Obr.10. ZOO Olomouc

Zdroj: <http://alík.idnes.cz/>

ZOO PARK Vyškov

- rozloha 7 hektarů (včetně DinoParku)
- počátky zooparku z roku 1965
- výběhy velkých domácích zvířat, kolekce plemen skotu, koní a oslů, voliéra lemůrů kata, velký výběh s jezírkem

ZOO Hodonín

- Rozloha 7,5 hektaru
- Otevření zookoutku v r.1975 (1982 status zooparku a 1992 status zoologické zahrady)
- Pavilon primátů s terárii, pavilon s akvárii, pavilon ptáků, pavilon šelem, výběhy velkých zvířat, výběhy kopytníků, kolekce šelem [6]

ZOO a zámek Zlín – Lešná

- 52 hektarů
- Pro veřejnost otevřeno v r. 1948
- Tropická hala Yucatán, terárium, pavilon primátů, pavilon afrických kopytníků, pavilon slonů, průchozí ostrov lemurů kata, africká savana, voliéra asijských ptáků, výběhy asijských šelem, rybník gibbonů, stezka běžce emu, Amazonie, jihoamerický výběh, expozice lachtanů hřivnatých

Další zajímavá místa v ČR

- Obří akvárium Hradec Králové
- ZOO Chleby
- Akvárium Malawi
- Veřejné akvárium a terárium Ostrava
- Mořský svět Praha
- Motýlí dům Žírovice [6]

Obr.11. Motýlí dům Žírovice

Zdroj: <http://jedtesdetmi.cz/>

Obr.12. Mořský svět Praha

Zdroj: <http://travelguide.cz/>

V současné době patří zoologické zahrady mezi nejnavštěvovanější turistické cíle ČR. Svědčí o tom i fakt, že byl z 1.místa žebříčku návštěvnosti sesazen Pražský hrad, který se na vrcholu držel dlouhá léta a v roce 2009 přenechal své místo pražské zoologické zahradě. [23]

Tab. 1. TOP 20 nejnavštěvovanějších turistických cílů v ČR (2009) [23]

pořadí v r. 2009	turistický cíl	počet návštěvníků	pořadí v r. 2008
1.	Zoo Praha	1,3 milionu	(2.)
2.	Pražský hrad	1,21 milionu	(1.)
3.	Aquapalace Praha	760 tisíc	(-)
4.	Centrum Babylon Liberec	650 tisíc	(5.)
5.	Národní muzeum Praha	573 tisíc	(4.)
6.	Židovské muzeum Praha	572 tisíc	(3.)
7.	Zoo Dvůr Králové	530 tisíc	(6.)
8.	Zoo Zlín	507 tisíc	(7.)
9.	Zoo a botanická zahrada Plzeň	458 tisíc	(11.)
10.	Památník Terezín	419 tisíc	(10.)
11.	Staroměstská radnice, Praha	417 tisíc	(9.)
12.	Miniuni + Slezskoostravský hrad + Sklep strašidel, (Ostravské výstavy) Ostrava	379 tisíc	(14.)
13.	Zoo Liberec	377 tisíc	(12.)
14.	Zoo Olomouc	376 tisíc	(16.)
15.	Zoo Ostrava	359 tisíc	(13.)
16.	Státní zámek Lednice	341 tisíc	(18.)
17.	Národní galerie Praha	337 tisíc	(8.)
18.	Jeskyňe Moravského krasu	336 tisíc	(15.)
19.	Státní hrad a zámek Český Krumlov	311 tisíc	(17.)
20.	Zoo Jihlava	267 tisíc	(27.)

6 ZOO LEŠNÁ ZLÍN

V České republice se nachází celkem 15 zoologických zahrad, které spolu se čtyřmi zoologickými zahradami Slovenska patří do Unie českých a slovenských zoologických zahrad.

Nejnavštěvovanějšími zoologickými zahradami jsou pražská ZOO v Troji (přes 1 milion návštěvníků ročně), podkrkonošská ZOO ve Dvoře Králové nad Labem a ZOO Lešná.

ZOO Lešná Zlín je nejnavštěvovanějším turistickým místem celé Moravy (ročně ji navštíví téměř půl milionu návštěvníků). [5]

6.1 Historie a vývoj zoologické zahrady

6.1.1 Počátky chovu zvířat na Lešné

Historie chovu zvířat na Lešné sahá hluboko do minulosti, nejstarší stopy pochází z počátku 19. století, kdy rakouský hrabě Josef Jan Seilern (1752-1838) zahájil v prostorách dnešního lešenského parku výstavbu bažantnice. Postupem času na Lešné přibývaly i další hospodářské a obytné budovy a zahradnická zařízení včetně skleníků s exotickými rostlinami. V lesích lukovského velkostatku se začaly rozvíjet další obory pro jeleny, daňky, černou zvěř a muflony a rozvíjely se snahy o jejich chov.

Stavitel nového zámku Lešná, František Seilern (1859-1919), pokračoval v tradicích chovu lovné zvěře, rozvíjel však i koncepci praktického hospodaření a chovu koní (nejprve byli chováni orientální plnokrevníci, poté belgická plemena a také poníci). Pro ně byl roku 1904 vybudován hřebčinec, tzv. *Reineltův dvůr*.

6.1.2 Vědecké poslání a přírodopisné muzeum

Už na úplném počátku 20. století přicházely na Lešnou školní kolektivy na prohlídku parku zvířat a dalších objektů. Od roku 1904 bylo obrovským lákadlem přírodopisné muzeum, kde základem uměleckých sbírek byly předměty přivezené z cest Seilernů po Orientu a také přírodovědecké sbírky, na nichž měl největší zásluhu Josef Seilern (1883-1939), který se soustavně věnoval přírodovědeckým studiím a ornitologii.

Se jménem Josef Seilern jsou spojeny historické kořeny dnešní zoologické zahrady a chovu exotických zvířat na Lešné. [9]

6.1.3 Počátky chovu exotických zvířat

Soustavnější rozvoj chovu exotických zvířat byl spojen s návratem Josefa Seilerna z cesty kolem světa, kterou podniknul v letech 1928-1929. V té době byli na lešenské prostranství převedeni daňci a mufloni z lukovských obor.

Tehdejší lešenská obora, zvaná Tiergarten, byla postupně doplněna a obohacena exotickými druhy jelenů či vzácnou gazelou perskou a jelínkem červeným. V parkové části přibyli pávi, australští běžci či jeřábi. Ve vytápěných sklenících volně poletovaly stovky zástupců exotického ptactva, především papoušků vlnkovatých či pěnkav. Zajímavými zástupci ptačí říše byli dále křepelka korunkatá, jihoamerická sojka, z velkých dravců pak orel královský a dále nejružnější druhy holubů a bažantů. Právě díky zálibě Josefa Seilerna v ornitologii a rozmanité skladbě zástupců ptačí říše byla ve 30.letech 20.století sbírka zvířat v lešenském areálu nazývána „Ptačím rájem“.

6.1.4 Situace lešenského areálu za 2.světové války

Zlomovým okamžikem pro chov exotických zvířat na Lešné bylo úmrtí zakladatele těchto chovů, Josefa Seilerna (zemřel v srpnu 1939). V té době byly všeobecně zhoršeny podmínky chovu kvůli 2.světové válce. Koncem války odcházejí Seilernové do Rakouska, přičemž byl jejich lukovský velkostatek roku 1945 konfiskován a předán do pravomoci Národní správy. Jako majitelé se tedy rod Seilernů na Moravu už nevrátil.

Po ukončení 2.světové války musela Lešná řešit záležitosti majetkoprávní povahy a rozhodnout o budoucím poslání areálu. Velkým otazníkem bylo to, jak naložit s cennými sbírkami, které po sobě zanechal rod Seilernů. Během války byly katalogy a seznamy sbírek buď zničeny nebo se dochovaly jen částečně. Po sáhodlouhých jednáních bylo se sbírkami naloženo tak, že část byla ponechána Lešné a část byla rozmístěna do předních muzeí v České republice. Nejdůležitější pro bezproblémový chod Lešné bylo zajištění celistvosti areálu, který roku 1947 přešel do užívání MNV Zlín a už v témže roce Lešnou navštívilo asi 7 000 návštěvníků.

6.1.5 Vývoj zoo do současnosti

Oficiálním otevření ZOO Lešná proběhlo v květnu 1948. Největší zlom pro rozvoj ZOO nastal v 70. a 80. letech a byl spojen s rozvojem ZOO Safari ve Dvoře Králové, která získávala stále větší množství exotických zvířat. Postupem času se rozvíjela spolupráce s dalšími ZOO a mezinárodními institucemi. [9]

6.2 Současná podoba ZOO

Během dlouhé historie zoologické zahrady se Lešná změnila k nepoznání.

V současné době se rozkládá v převážně zalesněném prostředí na rozloze 52 hektarů. Zřizovatelem zoo je Statutární město Zlín.

ZOO Lešná je členem mnoha mezinárodních organizací, např. organizace WAZA, EAZA, dále je členem Unie českých a slovenských zoologických zahrad a také Unie botanických zahrad České republiky. Dále spolupracuje s organizací IZE – Mezinárodní organizace vzdělávacích pracovníků v zoo a organizací ISIS – Mezinárodní systém registrace živočišných druhů.

Zoologická zahrada Zlín představuje domov pro více než 1 100 zvířat, která reprezentují 211 živočišných druhů. Zlínská zoo je umístěna v přírodním parku, kde jsou savci a ptáci chováni ve společných expozicích či výbězích, které co nejvěrněji napodobují původní domovinu a seskupení zvířat. Originalitou a unikátem zoologické zahrady Lešná je rozdělení areálu podle jednotlivých kontinentů.

Africká oblast je tvořena domorodými chýšemi, stylovým vybavením interiérů a hudebním doprovodem, které dotváří typickou africkou atmosféru. Výběhy napodobují africké savany a polopouště, je zde nově otevřená etiopská oblast a malá ukázka Madagaskaru. Hlavními zástupci africké oblasti jsou žirafy, nosorožci, zebry, lvi, sloni, africké antilopy, lemuři, dále pštrosi, plameňáci či zoborožci.

Obr.13. Žirafa Rothschildova, Afrika

Obr.14. Japonská zahrada

Asie je jednou z nejkrásnějších částí zoologické zahrady. Atmosféru asijské oblasti vytváří především nádherná japonská zahrada se zvonkohrami, pagodami a mnoha odpočinkovými zákoutími. Zástupcem asijské oblasti je například tygr ussurijský, medvěd ušatý, velbloud dvouhrbý, supi bělohlaví, či pelikáni a kormoráni. [16] [29]

Zdroj: <http://www.zoozlin.eu>

Austrálie je velmi oblíbená oblast, přesně napodobující tzv. „rudé srdce Austrálie“. Největším lákadlem je nádherná průchozí expozice nazvaná *Stezka běžce emu*, která je domovem tří desítek australských klokanů rudokrkých. K vidění jsou zde též věrné repliky termitišť, zástupci emu hnědého, papoušků, zoborožců, labutí, kasuárů a také typická australská ovčárna.

Obr.15. Průchozí australská expozice

Střední a Jižní Amerika zaručuje rozmanitou podívanou. V této části mohou návštěvníci obdivovat oblast *Amazonie*, která je charakteristická rozsáhlými vodními plochami a travnatými porosty. Dále je možnost shlédnout typické zástupce tropických lesů, pamp a mořských oblastí.

Obr.16. Tropická hala Yucatán

Velmi unikátní je tropická hala *Yucatán*, která se snaží návštěvníkům poskytnout přesný obraz středoamerického deštného pralesa. Je zde k vidění více než 20 druhů zvířat a 1 700 rostlin ve více než 250 druzích. V hale se též nachází expozice, která má za úkol seznámit návštěvníky se slavnou Mayskou civilizací.

Hlavními zástupci Střední a Jižní Ameriky jsou lachtani, kapybary, mravenečníci, lamy či tapíři. Velké zastoupení zde mají také papoušci ara, lenochodi, tučňáci Humboldtovi, aligátoři, želvy, rejnoci či piraně a menší druhy opic. [17] [29]

Obr.17. Yucatán a lachtani hřivnatí

Obr.18. Ara arakanga

Zdroj: <http://www.zoozlin.eu>

6.3 Zámek Lešná

6.3.1 Historie zámku Lešná

Zámek Lešná je často a bezesporu právem označován jako „Perla zlínského regionu a jihovýchodní Moravy“. Jedná se o ústřední dominantu parku a celé zoologické zahrady.

Historie zámku Lešná je úzce spjata s historií moravského hradu Lukova, který se nachází nedaleko Lešné. Hrad Lukov byl od roku 1724 ve vlastnictví rakouského rodu Seilernů, kteří však na Moravě příliš často nepobývali, což mělo za následek postupné chátrání Lukova. Za čas se hrad stal zcela neobyvatelným a rod Seilernů začal hledat místo pro stavbu svého nového sídla - Lešnou. Stavba původního lešenského zámku byla dokončena v roce 1810. Sloužila jako letní sídlo Seilernů a byla též určena k chovu bažantů. V roce 1887 byl původní zámek zbourán a na stejném místě byla zahájena výstavba nové rezidence, která byla dokončena koncem roku 1891.

Zajímavě řešené jsou interiéry zámku. Unikátní je dřevořezbářská výzdoba, rozsáhlé sbírky stříbra, porcelánu, orientálních předmětů a loveckých trofejí. Zajímavostí je, že zámek byl už v té době vytápěn ústředním teplovodním topením, byla zde zavedena elektřina, vodovod s teplou a studenou vodou, prostorné koupelny, splachovací toalety či například domácí telefon.

V současnosti se v prostorách zámku nachází terárium, provozní místnosti a kanceláře.

Zámek je též jedním z nejvyhledávanějších míst pro konání svatebních obřadů. [18]

Obr.19 Zámek Lešná

Obr.20 Zámecký park

Zdroj: <http://www.zoozlin.eu>

6.3.2 Historický anglický park

K zámku Lešná patří i botanický skvost, romantický anglický park, který je v současnosti nejvýznamnějším dendrologickým a botanickým celkem zlínského regionu. Roste zde téměř 1200 druhů vzácných dřevin a okrasných bylin z různých koutů Evropy, Asie, Severní a Střední Ameriky (stáří některých stromů se pohybuje kolem 300 let). [20] [29]

6.4 Služby veřejnosti

6.4.1 Restaurace a stravování

Návštěva zoologické zahrady Lešná návštěvníkům většinou zabere celý den. Optimální doba na důkladnou prohlídku areálu se odhaduje na 5-6 hodin, což je doba, během které člověku zcela jistě vyhládne. Lešná nabízí návštěvníkům možnosti stravování a občerstvení ve čtyřech stylových restauracích, z nichž dvě fungují i během zimního provozu ZOO.

- ***Restaurace Tyrol***

Nachází se v bezprostřední blízkosti zámku Lešná.

Je zde možnost odpočinku ve vnitřních prostorech budovy nebo na venkovním zastřešeném posezení, kde se mohou návštěvníci kochat ptačími voliéry. Provoz restaurace během sezóny (květen – říjen) je každodenní a mimo hlavní sezónu (březen, duben, listopad) funguje o víkendech.

- ***Restaurace Limpopo***

Jedná se o jednu ze dvou restaurací, která je v Lešné otevřena celoročně. Nachází se blízko tzv. sezónního vstupu do ZOO. Interiéry skrývají africké dekorace a zajímavosti o českých cestovatelích v Africe.

- ***Restaurace Farma u Koaly a Café bar Kookaburra***

Restaurace i bar se nachází ve spodní části zoologické zahrady, poblíž dětského koutku. Jedná se o restauraci se sezónním provozem (květen-říjen každodenně, březen, duben, listopad o víkendech). Je zde nabízeno především rychlé občerstvení, tedy hranolky, párek v rohlíku, cukrovinky a dále je zde stylový grillbar. Blízko restaurace se nachází stanoviště vláčku, který mohou návštěvníci za poplatek využít a nechat se vyvézt do horní části zoologické zahrady.

- ***Restaurace Neapolitáno***

Restaurace Neapolitáno se nachází v blízkosti tropické haly Yucatán a stájí. Nabízí venkovní posezení u krásné kašny a při nepřízní počasí je možno využít i vnitřních prostor. Tato restaurace je druhou z těch, které fungují celoročně.

U všech restaurací se nachází toalety s bezbariérovým přístupem (zdarma) a u restaurací Tyrol, Neapolitáno a Farma U Koaly je k dispozici také přebalovací pult. [20] [29]

6.4.2 Vyžití pro děti

Velkou část návštěvníků zoologické zahrady Lešná zaujímají děti. ZOO pro ně tedy nabízí spoustu aktivit, během kterých se ratolesti mohou dostatečně vyřádit.

Je k dispozici rozsáhlý dětský koutek, spousta průlezek, skluzavek a dalších atrakcí. [15]

- *Dětský koutek*

Rozsáhlý dětský koutek se nachází v bezprostřední blízkosti restaurace Farma U Koaly ve spodní části zoologické zahrady. Koutek prošel během let velkými rekonstrukcemi, díky kterým mohl být přetvořen ve velký komplex nejrozličnějších dřevěných hradů, skluzavek, houpaček a prolézaček. V blízkosti dětského koutku je možnost skákání na trampolínách či jízda na ponících a velbloudovi.

- *Lanové centrum „Lanáček“*

Lanáček se nachází v lesním prostředí ve spodní části ZOO. Jedná se o komplex závěsných lan, průlezek a sítí a je určen pro děti od 3 do 12 let. Na místě jsou vyškolení instruktoři, kteří se starají o bezpečnost dětí. Během sezóny je Lanáček provozován denně, mimo sezónu především o víkendech v závislosti na počasí.

- *Krmení zvířat*

Krmení zvířat se u dětí těší velké oblibě. Od dubna do konce října jsou v areálu rozmístěny 4 krmné automaty. Za 5,-Kč jsou zde k dispozici vitamínové granule, kterými mohou být během dne krmeny určité druhy zvířat. Automaty jsou umístěny u asijské průchozí voliéry, rybníku gibbonů, zastřešené vyhlídky v Amazonii a u expozice lam alpak.

- *Prolézačky a jízda vláčkem*

ZOO nabízí spoustu odpočinkových zákoutí, kde mohou děti využít nejrozličnější průlezky, houpačky či například skákací hrad. Velmi oblíbené jsou jízdy vláčkem. Za poplatek vyveze návštěvníky ze spodních oblastí do horní části ZOO.

6.4.3 Suvenýry

Zoologická zahrada Lešná samozřejmě vydává a poskytuje velké množství propagačních materiálů, průvodců a letáků. Vyдалa i několik knižních publikací, např. „Botanické zajímavosti areálu ZOO Zlín“, „Zámecký areál Lešná“. Vyдалa také DVD, leporela, pohlednice či turistické známky.

6.4.4 Komentované krmení

Zoologická zahrada Lešná není jen místo určené k odpočinku, ale také k poznávání a vzdělávání. Základem jsou nejrůznější informační tabule, které jsou rozmístěny po celém areálu. Samozřejmě jsou ovšem i popisné tabulky u expozic jednotlivých zvířat.

Velmi atraktivní je však pro návštěvníka představování a komentované krmení zvířat.

Už dlouhá léta se tato služba veřejnosti těší velké oblibě, protože návštěvníci přímo z úst odborníků mohou získat informace o biologii jednotlivých zvířat, o chovu v zoologické zahradě a také se mohou dozvědět zajímavé perličky ze života těchto jedinců.

Tato služba je mimo sezónu (květen, červen, září) poskytována pouze o víkendech, během letních prázdnin (červenec, srpen) v závislosti na počasí každodenně podle časového harmonogramu.

Tab. 2 Harmonogram představování a krmení zvířat [20] [29]

expozice	čas krmení	představujeme naše zvířata
tučňáci	9.30	9.30
tapíři	10.00	10.00
klokani	10.00	-
lachtani	10.30	10.30
kotulové (ostrov kotulů)	11.00	11.00
supi (jen v sobotu)	11.00	-
sloni, výcvik (pavilon)	11.30	-
velbloudi	12.00	-
sloni (venkovní expozice)	12.30	12.30
žirafy	13.00	13.00
lemuři vari	13.00	-
lachtani	14.00	14.00
gorily	14.30	14.30
lamy, nandu	14.30	-
tučňáci	15.00	15.00

6.5 Vzdělávání veřejnosti

Během roku zavítá na Lešnou i velké množství školních kolektivů. Těm zoologická zahrada nabízí různé typy vzdělávacích programů, díky kterým mohou žáci a studenti zjistit spoustu zajímavých informací ze života jednotlivých druhů zvířat, dozvědět se řadu zajímavostí z biologie, ekologie a etologie a nahlédnout též do zákulisí zoologické zahrady.

Základním a středním školám se obecně nabízí tyto základní vzdělávací aktivity:

6.5.1 Programy u expozic zvířat

Tyto programy probíhají u vybrané expozice či pavilonu. Náplní programu je výklad z oblasti biologie a anatomie zvířat a o ekologických vztazích v návaznosti na jednotlivé expozice. Součástí výuky mohou být speciálně připravené pracovní listy

- délka programu 45 minut

6.5.1.1 Programy pro I. stupeň – pro nejmenší

- **Naše chlupatá rodina** – představují se naši „nejbližší příbuzní“ (malpy, gorily,...)
- **V Africe je horko** – zajímavosti o slonech, žirafách, nosorožcích a pštrosích
- **Planeta Země patří všem** – náplní programu je přiblížit si osudy vybraných druhů zvířat a připomenout si, jak je důležitá ochrana přírody
- **Voda je náš život** – vyprávění o plameňácích, lachtanech a tučňácích a o životě ve vodě

6.5.1.2 Programy pro II. stupeň – pro zvědavé

- **Africká savana** – seznámení s biotopem a zvířaty africké savany
- **Šelmy** – představení tzv. „neohrožených a dokonalých lovců“ (lvi, tygři, medvědi)
- **Etologie** – náplní je představení způsobu dorozumívání a chování u primátů
- **Savci Jižní Ameriky** – seznámení se zástupci jihoamerického kontinentu (tapír, lachtan, mravenečník, kapybara,...)
- **Amazonie** – prozkoumání přírodních expozic a zástupců Amazonie

6.5.2 Programy ve vzdělávacím středisku Tyrol

Náplní programu je představení jednotlivých ekosystémů Země. Kombinuje se zde mluvené slovo, poznávání přírodnin a promítání filmových ukázek a řešení pracovních listů, přičemž 3 nejlepší řešitelé dostanou odměnu.

- délka programu 70 minut

6.5.2.1 „Výuka trochu jinak“

- **Amazonská džungle** – představení neznámých, ale přesto typických obyvatel jihoamerických pralesů, praktické ukázky a poznávání produktů z tropů
- **Africké savany** – na afrických savanách spolu musí vycházet býložravci, kopytníci a šelmy, program je obohacen ukázkou lebek, kůží, kopyt a rohů
- **Život pod mořskou hladinou** - poznávání a rozčlenění mořského biotopu, představení typických zástupců vodní říše a poznávání přírodnin (lastury, korály, hvězdice,..)
- **Ledové světy** – poznávání nejchladnějších míst na světě, adaptace zvířat v těžkých životních podmínkách a seznámení se s životem Eskymáků

6.5.3 Pracovní listy

Důraz je kladen především na samostatnou práci žáků a studentů v areálu zoologické zahrady. Prověřuje se zde schopnost vyhledávání informací a pozorovací talent.

6.5.4 Pracovní listy pro pedagogy

Nahrazují programy u expozic zvířat vedoucí pracovníky oddělení výchovy a propagace a usnadňují pedagogům práci s žáky v areálu zoologické zahrady. [19]

7 VYUŽITELNÝ POTENCIÁL ZOO LEŠNÁ PRO BUDOUCÍ ROZVOJ

7.1 Ekonomický vývoj zoologické zahrady

7.1.1 Ekonomické ukazatele

Pro bezproblémový chod každé zoologické zahrady jsou na prvním místě důležité finanční možnosti a stabilita. Jedněmi z hlavních ukazatelů finanční situace ZOO je přehled vykazovaných nákladů a výnosů.

- **Náklady zahrady zahrnují:**

- mzdy a odvody (40%), materiály a služby (22%), odpisy (13%), energie (8%), náklady na opravy (7%), krmiva (7%) a náklady spojené s nákupem zvířat (3%).
- celkové náklady za rok 2009 byly ve výši **74 543 tis. Kč**

- **Výnosy zahrady představují:**

- vstupné (84%), pronájmy (7%), výnosy z prodeje zvířat (3%), ostatní výnosy (7%)
- celkové výnosy za rok 2009 byly ve výši **76 613 tis. Kč**

Zoologická zahrada Lešná však není závislá pouze na svém samofinancování.

Od svého zřizovatele, Statutárního města Zlín, získává *příspěvek na provoz* (podle smlouvy o poskytnutí provozního příspěvku). V r. 2009 Lešná obdržela příspěvek ve výši **22 052 tis.Kč.**

Během let získala ZOO Lešná také velké množství nejrůznějších *dotací*. Jedná se např. o dotace na investice, opravy či dotace sloužících na chov ohrožených druhů, na zajištění mezinárodních a národních programů ochrany přírody či na budování nových pavilonů. Většina dotací pochází z Ministerstva životního prostředí České republiky. [14] ^{str.20}

7.1.2 Sponzoring zvířat

ZOO Zlín je příspěvková organizace, která z vlastních prostředků kryje zhruba polovinu svých nákladů. Proto hledá nejrůznější cesty, jak získat finanční prostředky. Jednou z možností je právě sponzoring. Sponzorem mohou být samotní návštěvníci zoo, firmy, školy nebo i sportovní týmy.

Na sponzoring čeká více než 1100 zvířat. Podpořit je můžeme převedením libovolné částky na bankovní účet ZOO, příspěvkem do specializovaných pokladniček či zakoupením sponzorských samolepek. [29]

7.2 Atraktivita ZOO a blízkého okolí

Během posledních let prošla zoo Lešná obrovskými změnami. Ať už se jednalo o rekonstrukci areálu, vybudování nových a atraktivních expozic či realizace nejrůznějších akcí pro turisty. To všechno udělalo ze ZOO Lešná nejnavštěvovanější turistický cíl celé Moravy a vůbec jedno z nejnavštěvovanějších míst v celé České republice.

Vypovídá o tom i fakt, že během posledních deseti let rapidně vzrostla návštěvnost této zoologické zahrady:

- v roce 2000 navštívilo Lešnou 330 095 návštěvníků
- v roce 2009 už se návštěvnost vyšplhala na 507 330 lidí [14]^{str.40}

Je velmi pravděpodobné, že tato čísla budou dále růst. S tím však mohou být spojeny velké komplikace, především v oblasti parkovacích kapacit. V současnosti se u ZOO nachází 6 parkovacích ploch (provoz zajišťují jak Technické služby Zlín, tak samostatné podnikatelské jednotky). Především během svátků a prázdnin bývají parkovací kapacity maximálně využity.

Parkovací plochy soukromníka mohou během dne poskytnout cca 1000 míst a plochy Technických služeb cca 700 parkovacích míst.

7.2.1 Plánované expozice

Jak bylo psáno výše, ZOO Lešná prošla výraznými změnami a bylo vybudováno mnoho nových expozic a areálů. Těmi nejvýznamnějšími počiny posledních let bylo vybudování tropické haly Yucatán (říjen 2006) a loňské otevření oblasti Etiopie (srpen 2010).

Během roku 2011 se plánuje vybudování druhé části stávající Etiopie, **Etiopie II**. Předmětem výstavby bude domorodá vesnice s řadou etnografických předmětů, stylovým barem a samozřejmě novými druhy zvířat.

Slavnostní otevření této části je naplánováno na rok 2012.

Hlavním tahounem roku 2011 má být otevření expozice **Caudata**. Jedná se o expozici, která má napodobit výzkumnou stanici, ve které se návštěvníci dozví mnoho informací ze života a chovu ocasečných obojživelníků. Součástí expozice budou prostorné nádrže, informační tabule a nové vzdělávací programy.

Otevření expozice plánováno na jaro 2011. [29]

7.2.2 Akce v ZOO

Zoologická zahrada Lešná nezahálí a láká stávající i nové návštěvníky prostřednictvím pořádání různých akcí. Mezi stálíce patří akce spojené s oslavami vysvědčení malých školáků, akce spojené s pořádáním Mezinárodního filmového festivalu pro děti a mládež ve Zlíně, speciální vystoupení sokolníků či podzimní večerní lampionové prohlídky. Velké oblibě se těší každoroční akce spojená s oslavami „DEN ZEMĚ“. [29]

7.2.3 Možnosti výletů po okolí

Většina návštěvníků zoologické zahrady Lešná přijíždí ze Zlínského kraje. Najdou se ale i turisté ze vzdálenějších oblastí, kteří u příležitosti návštěvy zoologické zahrady mohou navštívit také mnoho dalších atraktivit. Těch je v okolí ZOO Lešná velké množství.

Lázně Kostelec

Lázně Kostelec se nachází na dohled ZOO Lešná. Nabízí velké množství léčebných procedur či možnost hraní golfu. Největším lákadlem (především v letním období) je venkovní vyhřívaný bazén. Lázně jsou na Lešnou napojeny cyklostezkou, která vede až do Zlína.

Zábavní park Galaxie

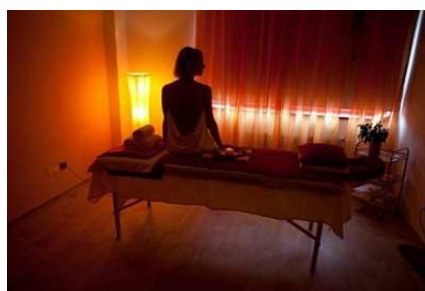
Ve zlínské části Vršava (taktéž blízko ZOO Lešná) se nachází nově postavený zábavní areál Galaxie. Zaručuje pro děti den plný zábavy a pohybu při prozkoumávání různých skákadel, skluzavek či prolézaček. Je zde možnost odborného dozoru a tudíž mohou rodiče ratolestí využít služby ve wellness centru, které se nachází v horním poschodí areálu.

Součástí areálu je hotel a restaurace. [25] [29]

Obr.21 Zábavní park Galaxie

Obr.22 Wellness centrum Galaxie

Zdroj: <http://www.kudyznudy.cz>

Hrad Lukov

Historie lešenského zámku je úzce spjata právě s hradem Lukovem a tehdejšími rakouským rodem Seilernů. Rozlohou se jedná o jeden z nejrozsáhlejších moravských hradů.

Gotická zřícenina hradu Lukova se nachází v lesích asi 4 km od Lešné a během posledních let prochází obsáhlou renovací, díky které se opět stává velmi atraktivním turistickým cílem.

Obr.23 Zřícenina hradu Lukov

Zdroj: <http://www.kudyznudy.cz>

Rudolf Jelínek - Distillery Land Vizovice

Zlínský kraj je všeobecně proslulý jako kraj slivovice. Ve Vizovicích je možnost navštívit slavný areál *Rudolf Jelínek*, což je významný český výrobce a exportér nejrůznějších alkoholických nápojů. Areál nabízí mnoho různých exkurzních tras i možnosti ochutnávek.

Ve Vizovicích se také nachází krásný barokní zámek a zámecká čokoládovna.

Baťův mrakodrap ve Zlíně

Baťův mrakodrap je bezesporu dominantou města Zlína. Byl postaven v roce 1938 a ve své době byl nejvyšší budovou v celém Československu. V současnosti je zde sídlo Zlínského kraje a finanční úřad. V nejvyšším poschodí se nachází kavárna a vyhlídková terasa, ze které je výhled na celý Zlín.

Lázně Luhačovice

Lázně Luhačovice se nachází přibližně 20 km od Zlína a jedná se o nejnavštěvovanější lázně na celé Moravě. Lázně mají 300 letou tradici.

Výrazná architektura architekta Dušana Jurkoviče a nejrůznější léčebné procedury lákají návštěvníky z blízkého i vzdálenějšího okolí. [3] [25] [29]

Obr.24 Lázně Luhačovice

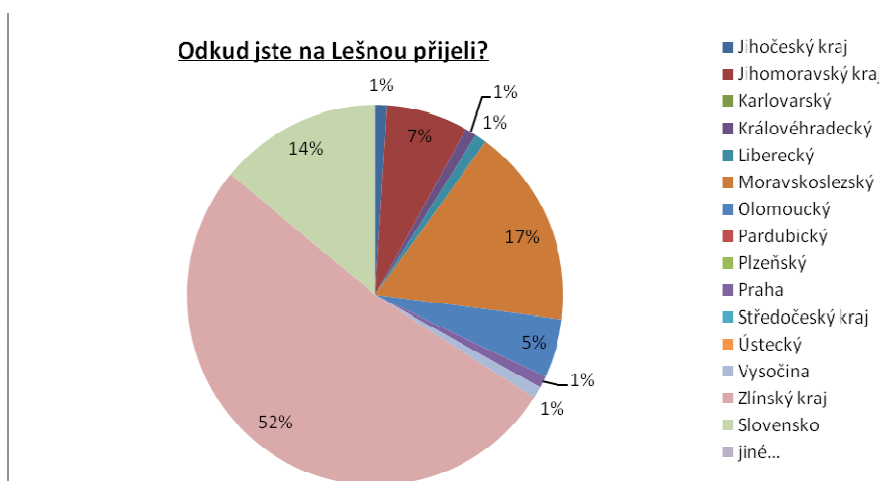
Zdroj: <http://lazneluhacovice.cz/>

8 VYHODNOCENÍ PRŮZKUMU

Jako dílčí cíl mé bakalářské práce jsem si zvolila prozkoumání motivace turistů k návštěvě ZOO Lešná a zhodnocení spokojenosti s poskytovanými službami.

Průzkum byl prováděn během několika běžných víkendů + Velikonočních svátků a bylo do něj zapojeno celkem 100 respondentů.

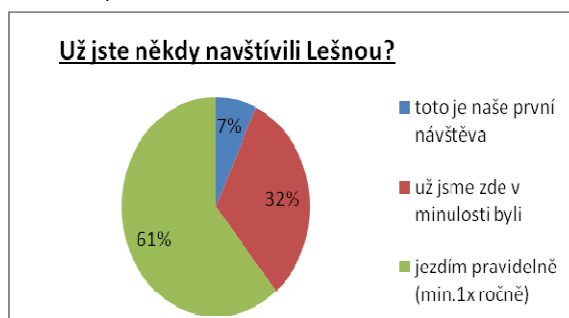
Graf 1. Návštěvnosti ZOO Lešná z hlediska zastoupení krajů

Z výzkumu vyplynulo, že více než polovina návštěvníků ZOO Lešná přijíždí ze Zlínského kraje. Další v pořadí je Moravskoslezský kraj a Lešná je také ve velké oblibě sousedů ze Slovenska.

ZOO si během let získala značnou popularitu. Svědčí o tom i fakt, že převážná většina návštěvníků přijíždí na Lešnou opakovaně a pravidelně. Pouze 7% z dotazovaných respondentů navštívilo tuto zoologickou zahradu poprvé.

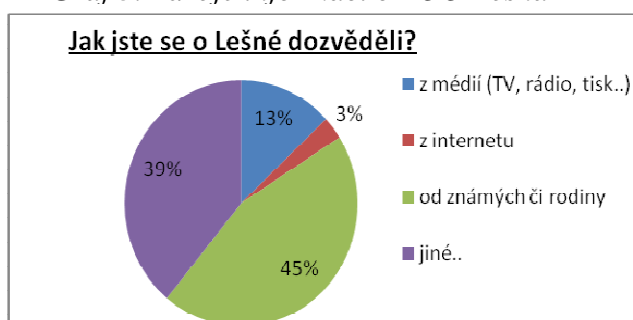
Graf 2. Návštěvnost ZOO Lešná

Turisty k návštěvě ZOO motivují především reference od známých a rodiny či akce avizované v různých médiích.

Velké množství turistů znalo zoologickou zahradu už víceméně od malička.

Graf 3. Zdroje informací o ZOO Lešná

Další částí mého dotazníku bylo zjistit spokojenost návštěvníků ZOO s konkrétními poskytovanými službami. Pro snadnější hodnocení jsem zvolila stupnici od 1 do 5, přičemž bylo uplatňováno hodnocení jako ve škole.

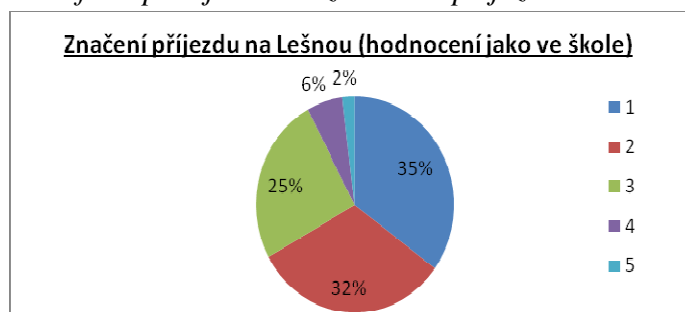
Konkrétními kritérii pro hodnocení bylo:

- Značení příjezdu na Lešnou
- Spokojenost se stravováním
- Hodnocení vyžití pro děti a odpočinkových zón
- Celkové prostředí
- Cenová hladina v ZOO

Pro návštěvu zoologické zahrady je důležitý pohodlný příjezd a značení. Podle průzkumu je značení na Lešnou (především pro návštěvníky mimo Zlínský kraj) nedostačující.

Pro zlepšení situace by byla vhodná instalace většího množství poutačů.

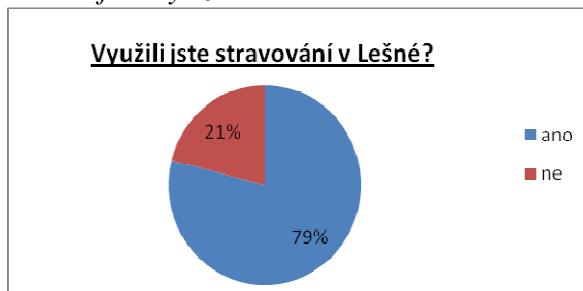
Graf 4. Spokojenost se značením příjezdu na Lešnou

Dalším kritériem průzkumu bylo hodnocení stravování v ZOO.

Zoologická zahrada Lešná nabízí stravování ve čtyřech stylových restauracích a toho využívá přibližně 79% respondentů.

Graf 5. Využití stravování v ZOO Lešná

Na základě hodnocení jako ve škole bylo stravování ohodnoceno průměrnou známkou **2**.

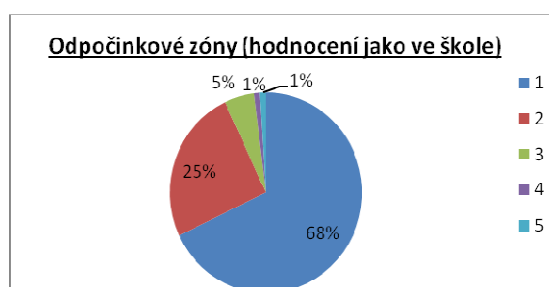
Jak už bylo podrobněji popsáno, pro děti je v Lešné mnoho možností vyžití (prolézačky, dětský koutek,...). Toto vyžití pro děti bylo z velké většiny hodnoceno známkou **1**.

Odpočinkové zóny zahrnují parky, laviček, atd. Nadpoloviční většina opět hodnotila známkou **1**, ale určitě by bylo vhodné na tomto zapracovat.

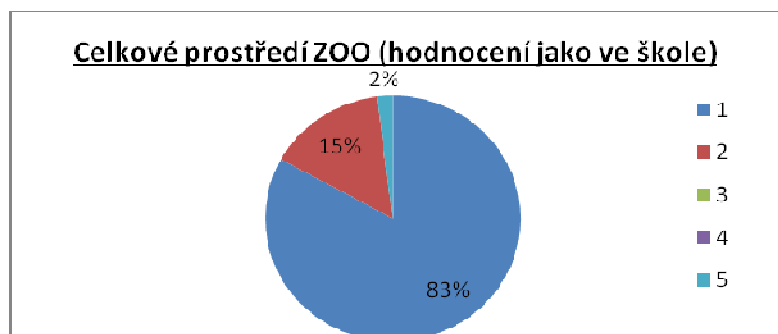
Graf 6. Hodnocení vyžití pro děti

Graf 7. Hodnocení odpočinkových zón

f. 8. Hodnocení celkového prostředí ZOO

Celkové prostředí ZOO Lešná bylo hodnoceno velmi pozitivně.

Podstatně hůře dopadlo hodnocení cenové hladiny v zoologické zahradě.

Nutno podotknout, že ceny v restauracích a občerstvení, na atrakcích pro děti (centrum Lanáček, skákací hrady) či v prodejnách suvenýrů, je nastaveno přímo podnikatelskými subjekty, které tyto objekty provozují (ne přímo zoologickou zahradou).

Graf 9. Hodnocení cenové hladiny v ZOO Lešná

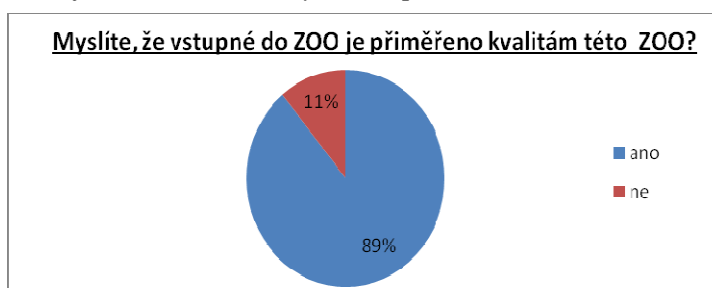

Na druhé straně jsem chtěla zhodnotit názor návštěvníků na vstupné do zoologické zahrady. I když se vstupné během let neustále zvyšuje, drtivě většině respondentů připadá přiměřené kvalitám zoologické zahrady.

Tab. 3. Vstupné do ZOO (platné v roce 2011)

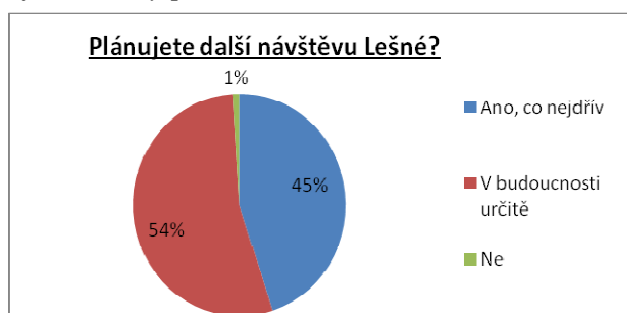
Dospělí	120 Kč
Studenti, senioři	100 Kč
Děti (3-15 let)	80 Kč
Děti do 3 let	zdarma
Rodinné vstupné (2 dospělé osoby a max. 3 děti)	360 Kč
Roční nepřenosná předplatenka pro osoby s průkazem totožnosti	600 Kč
Roční nepřenosná předplatenka pro rodiče a max. 3 děti do 15 let	1 300 Kč

Graf 10. Hodnocení výše vstupného do ZOO Lešná

Závěrem lze říci, že se zoologická zahrada Lešná těší velké oblibě jak u pravidelných návštěvníků, tak i u návštěvníků, kteří Lešnou navštívili poprvé. Vyzdvihnout se dá především celkové prostředí zoologické zahrady a vyžití pro děti.

Graf 11. Plány pro budoucí návštěvu ZOO Lešná

9 ZÁVĚR

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zpracovat problematiku a analyzovat využitelnost zoologických zahrad ve světě a v České republice.

Během zpracovávání mé práce jsem využívala odborné zdroje z oblasti cestovního ruchu a odborné publikace o zoologických zahradách. Pro lepší orientaci v tématu bylo zapotřebí seznámit se nejruznějšími historickými souvislostmi, vývojem vztahu člověka a zvířat a mezinárodní spoluprací jednotlivých institucí.

Z globálního hlediska existuje mnoho institucí a organizací, které zajišťují podporu jednotlivým zoologickým zahradám, vydávají legislativní opatření a zajišťují bezproblémové fungování jednotlivých členů organizací. Zoologické zahrady nejsou jen útočištěm pro ohrožené a vzácné druhy zvířat, ale jejich dalším úkolem je jejich rozmnožování, ochrana přírody, vzdělávání veřejnosti a zajištění osvěty ohledně této problematiky.

V další části mé bakalářské práce jsem se věnovala postavení zoologických zahrad v České republice a dále jsem konkrétně zanalyzovala jednu z nejnavštěvovanějších zoo u nás, ZOO Lešná Zlín.

Mým dílčím cílem bylo prozkoumání spokojenosti návštěvníků ZOO s poskytovanými službami, infrastrukturou a doplnit tento výzkum slovním komentářem a stručným doporučením. Z výzkumu vyplynulo, že zoologická zahrada Lešná spolu se zámek se právem pyšní titulem „perla Moravy“. Během posledních 20 let prošla mnoha změnami a láká stále nové a nové návštěvníky, kteří Lešnou navštěvují opakovaně a dá se říci, že i pravidelně.

S přívalem nových turistů je však spojeno i několik komplikací, které by měla zoologická zahrada a také zřizovatel, tedy Statutární město Zlín, brát na vědomí. Největším nedostatkem je (podle nezávislých analýz a dotazníkového šetření) nedostatečné značení a parkovací kapacity. Do budoucna by bylo vhodné toto brát v úvahu.

Bakalářskou práci jsem se snažila zpracovat zodpovědně, s využitím veškerých dostupných informací. Toto téma jsem si vybrala proto, že mě zajímalo fungování tak osvětových zařízení, jako jsou právě zoologické zahrady a chtěla jsem blíže zpracovat zoo Lešnou, ke které mám odmala blízký vztah.

Práce pro mě byla velmi přínosná a doufám, že jsem zajímavé informace poskytla i Vám.

Seznam použité literatury

- [1] ARC MIKULOV [online]. *Analýza TO Zlínsko*. 2006. [cit.2011-03-10] Dostupný z WWW: <http://www.zlin.eu/upload.cs/c/c500d844_0_1._analyza_to_zlinsko.pdf>
- [2] ARC MIKULOV[online]. *Strategie TO Zlínsko*. 2006. [cit.2011-03-10] Dostupný z WWW: <http://www.zlin.eu/upload.cs/c/c500d844_2_3._strategie_to_zlinsko.pdf>
- [3] ARC MIKULOV [online]. *SWOT analýza TO Zlínsko*. 2006. [cit.2011-03-10] Dostupný z WWW: <http://www.zlin.eu/upload.cs/c/c500d844_1_2._swot_analyza_to_zlinsko.pdf>
- [4] DOLEŽAL, Jiří X. *Pražská ZOO – Její zvířata a lidé*. 1.vydání. Praha: RINGIER ČR, 2006. ISBN 80-87033-05-1
- [5] ESF MU, MMR ČR, CZECHTOURISM, *Atlas cestovního ruchu České republiky*. 1.vydání Epava, 2006. ISBN 80-239-7256-1
- [6] FOKT, Michael. *Zoologické zahrady České republiky a okolních zemí*. 1.vydání. Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1620-1
- [7] GaREP, s.r.o., *Průmysl cestovního ruchu*. 1.vydání: Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha 2008. ISBN 978-80-87147-06-1
- [8] HESKOVÁ, Marie a kolektiv. *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. Praha: Fortuna. 2006. ISBN 80-7168-948-3
- [9] KLIKA, Ivo. *Lidé a zvířata – Historie vzniku a významu zoologických zahrad, ZOO Zlín – 200 let areálu Lešná*. 1.vydání FOTO ART – Ateliér Regulus, 2005. ISBN 80-239-5488-1
- [10] KOŘÍNEK, Milan. *Zoologická zahrada*. 1. vydání. Olomouc: Rubico, 1999. ISBN 80-85839-29-6
- [11] PALATKOVÁ, M., *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu*, 1.vydání, Grada Publishing, 2006, 342 s., ISBN 80-247-1014-5
- [12] UCSZ, *Výroční zpráva Unie českých a slovenských zoologických zahrad 2009*. rok vydání 2010, Jihlava
- [13] VEBER, J. a kol. *Management. Základy, prosperita, globalizace*. 1.vydání Praha: Management Press, 2000. 704s., ISBN 80-7261-029-5

- [14] ZOO A ZÁMEK ZLÍN-LEŠNÁ a ČESKÁ REPUBLIKA, *Výroční zpráva ZOO Zlín 2009*, rok vydání 2010, Zlín
- [15] Propagační leták ZOO ZLÍN – Zážitek pro děti a dospělé, vydala ZOO Zlín
- [16] Propagační leták ZOO ZLÍN – Zoo v zahradě, zahrada v zoo, vydala ZOO Zlín
- [17] Propagační leták ZOO ZLÍN – Cesta kolem světa za jeden den, vydala ZOO Zlín
- [18] Propagační leták ZOO ZLÍN – Romantická pohoda u zámku, vydala ZOO Zlín
- [19] Propagační leták ZOO ZLÍN – Za výukou do ZOO Zlín, vydala Zoo Zlín
- [20] Propagační leták ZOO ZLÍN – Malý průvodce areálem, vydala Zoo Zlín
- [21] <http://www.business.center.cz> [cit.11.12.2010]
- [22] <http://business.center.cz/business/pojmy/p1768-zoologicka-zahrada.aspx> [cit.11.12.2010]
- [23] <http://www.cot.cz/> [cit.20.2.2011]
- [24] <http://www.eaza.net> [cit.1.12.2010]
- [25] <http://www.kudyznudy.cz/> [cit.6.4.2011]
- [26] <http://www.waza.org> [cit.1.12.2010]
- [27] <http://www.zlin.eu/> [cit.10.4.2011]
- [28] <http://www.zoo.cz/> [cit.1.3.2011]
- [29] <http://www.zoozlin.eu/> [cit.20.4.2011]

Seznam zkratek

AZA	Association of Zoos and Aquariums - Asociace zoologických zahrad a akvárií pro USA a Kanadu
CR	cestovní ruch
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora - Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin
ČR	Česká republika
EAZA	European Association of Zoos and Aquaria – Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií
EEP	Europaisches Erhaltungszucht Programm – Evropský záchranný program
ESB	European Studbook Keepers – Evropské chovné knihy
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
ha	hektar
ISIS	Mezinárodní systém registrace živočišných druhů
IUCN	International Union for Conservation of Nature – Světový svaz ochrany přírody
IUDZG	International Union of Directors of Zoological Garden – Mezinárodní unie ředitelů zoologických zahrad
IZE	Mezinárodní organizace vzdělávacích pracovníků v zoologických zahradách
km	kilometr
např.	například
OSN	Organizace spojených národů
př.n.l.	před naším letopočtem
PAZAAB	African association of Zoos and Aquariums – Asociace zoo afrických zemí
SEAZA	South East Asian Zoos Association – Asociace zoo pro Asii
UCSZ	Unie českých a slovenských zoologických zahrad
WAZA	World Association of Zoos and Aquariums – Světová asociace zoologických zahrad a akvárií
ZOO	zoologická zahrada

Seznam obrázků

Obrázek č.1	Loga světových organizací sdružujících zoologické zahrady	str.22
Obrázek č.2	Rozmístění zoologických zahrad na území České a Slovenské republiky	str.23
Obrázek č.3	ZOO Bojnice	str.23
Obrázek č.4	Orientační plán ZOO Spišská Nová Ves	str.23
Obrázek č.5	ZOO Brno	str.24
Obrázek č.6	ZOOPARK Chomutov	str.25
Obrázek č.7	ZOO Dvůr Králové	str.26
Obrázek č.8	ZOO a botanická zahrada Plzeň	str.26
Obrázek č.9	ZOO Ostrava	str.27
Obrázek č.10	ZOO Olomouc	str.27
Obrázek č.11	Motýlí dům Žírovice	str.28
Obrázek č.12	Mořský svět Praha	str.28
Obrázek č.13	Žirafa Rothschildova, Afrika	str.32
Obrázek č.14	Japonská zahrada	str.32
Obrázek č.15	Průchozí australská expozice	str.33
Obrázek č.16	Tropická hala Yucatán	str.33
Obrázek č.17	Yucatán a lachtani hřivnatí	str.33
Obrázek č.18	Ara arakanga	str.33
Obrázek č.19	Zámek Lešná	str.34
Obrázek č.20	Zámecký park	str.34
Obrázek č.21	Zábavní park Galaxie	str.42
Obrázek č.22	Wellness centrum Galaxie	str.42
Obrázek č.23	Zřícenina hradu Lukov	str.43
Obrázek č.24	Lázně Luhačovice	str.43

Seznam tabulek

Tabulka č.1	TOP 20 nejnavštěvovanějších turistických cílů v ČR (r.2009)	str.29
Tabulka č.2	Harmonogram představování a krmení zvířat	str.37
Tabulka č.3	Vstupné do ZOO (platné v roce 2011)	str.47

Seznam grafů

Graf č.1	Návštěvnost ZOO Lešná z hlediska zastoupení krajů	str.44
Graf č.2	Návštěvnost ZOO Lešná	str.44
Graf č.3	Zdroje informací o ZOO Lešná	str.44
Graf č.4	Spokojenost se značení příjezdu na Lešnou	str.45
Graf č.5	Využití stravování v ZOO Lešná	str.45
Graf č.6	Hodnocení vyžití pro děti	str.46
Graf č.7	Hodnocení odpočinkových zón	str.46
Graf č.8	Hodnocení celkového prostředí ZOO	str.46
Graf č.9	Hodnocení cenové hladiny v ZOO Lešná	str.46
Graf č.10	Hodnocení výše vstupného do ZOO Lešná	str.47
Graf č.11	Plány pro budoucí návštěvu ZOO Lešná	str.47

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Uherském Hradišti dne

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Okružní 4699/1202, 760 05 Zlín

Seznam příloh

Příloha 1. Dotazník pro výzkum

• **Odkud jste na Lešnou přijeli?**

Jihočeský kraj	Jihomoravský kraj	Karlovarský kraj	Královéhradecký kraj
Liberecký kraj	Moravskoslezský kraj	Olomoucký kraj	Pardubický kraj
Plzeňský kraj	Praha	Středočeský kraj	Ústecký kraj
Vysočina	Zlínský kraj	SLOVENSKO	Jiné..

• **Jak jste se o Lešné dozvěděli?**

z médií (televize, rádio, tisk,..) z internetu od známých jiné..

• **Už jste někdy navštívili Lešnou?**

Toto je naše 1. návštěva Už jsme zde v minulosti byli Jezdím pravidelně (1x ročně)

• **Využili jste stravování v Lešné?**

Ano Ne

• **Pokud ano, byli jste spokojeni? (hodnocení jako ve škole => 1-nejlepší 5- nejhorší)**

1 2 3 4 5

• **Hodnot'te jako ve škole**

Značení příjezdu na Lešnou	1	2	3	4	5
Vyžití pro děti (průlezky,..)	1	2	3	4	5
Odpočinkové zóny	1	2	3	4	5
Celkové prostředí ZOO	1	2	3	4	5
Ceny v ZOO	1	2	3	4	5

• **Myslíte, že vstupné do ZOO je přiměřeno kvalitám této zoologické zahrady?**

Ano Ne

• **Přijedete znovu?**

Ano, co nejdřív V budoucnosti určitě Ne
